

MÁ CÍRKEV ČSL. SOUHLASITI S REGULACÍ PORODNOSTI ?

(Na okraj nedávné ankety.)

1.

Otázka regulace porodnosti stala se zvláště v letech poválečných jedním z nejožehavějších problémů společenských i osobních. Není mnoho otazníků nad osudem západoevropské civilizace tak pronikavě se vtírajících do svědomí jednotlivců a do úvah státníků a sociálních myslitelů o budoucnosti věcí obecných, jako je ve skutečnosti, že se musíme rozhodnouti buď pro rodičovství nebo proti rodičovství, buď pro intenzivní politiku populační inflace nebo proti vzrůstu sociální přelidněnosti.

Nebudu vypočítávati známá čísla o velkém úbytku porodnosti po stránce relativní i absolutní u nás a v ostatních státech západoevropských za posledních 50 let. Dnes mně spíše záleží na objasnění, zda je možno naléztí ideovou motivaci určitého způsobu regulace porodnosti, přípustné s hlediska sociálního kriteriia křesťanské církve. Církev československá je povolána, aby se k věci též vyslovila. Především proto, aby pomohla hledat cestu ze zmatků mnohým svým členům a členkám, kteří v bezradnosti a časté neutěšenosti svého manželského života hledají u své církve upřímnou radu. Ale též veřejnost mimocírkevní očekává od naší církve její rozhodné slovo, poněvadž jí má býti podáno svědectví o mravních základech jejího výchovného díla v našem národě. Objektivním rámcem a zároveň jádrem tohoto článku je anketa o kontrole porodů, která byla svolána na 24. ledna 1933 Ústřední radou ČČS, za předsednictví patriarchy G. A. Procházky. Účastnili se jí kromě členů Ústřední rady a profesorského sboru Vysoké školy bohovědné jako referenti pozvaní odborníci, kteří probrali tuto otázku s hlediska lékařské vědy, lékařské praxe, trestního práva, sociální politiky a křesťanského světového názoru. Zmíním se především o důležitosti slova odborníků, jež jim v otázce regulace porodnosti přísluší; dále uvedu projevy referentů na anketě (první tři jsou ve znění autentickém); nakonec shrnu výsledky ankety, jak se mně jeví s hlediska příslušníka ČČS. (Prof. Spisar píše o přípustnosti užívání antikoncepční prevence, pokud se týče křesťanské nauky ČČS.)

2.

Bylo už řečeno, že problém regulace porodů je nutno řešiti jako naléhavý předpoklad duševní rovnováhy jednotlivců a stejně též jako eminentní zájem společenského celku. Mnoho-

členné rodiny nebo redukované rodiny nejsou jen soukromou záležitostí manželské dvojice.

Ve svých totalitních závěrech a pospolitých korelacích uvnitř národního organismu spoluurčuje souhrnná summace rozhodnutí manželských dvojic buď celkovou výslednici racionální populační politiky, nebo směřuje při upřílišněné sociální inflaci přelidněním k ohrožení mezinárodního míru, nebo naopak, při tendenci k rodičovské afesii vzniká nebezpečí chronické sebevražednosti národního celku nebo celého kulturního typu odumírající společnosti.

Otázka regulace porodů je pro tuto svou sociální důsažnost předmětem studia t. zv. užité sociologie. Sociologové a sociální politikové dobře rozpoznávají, že rodina je základní společenskou institucí. Už zakladatel sociologie August Comte rozpoznal, že rodina je zárodkem společenského ústrojí. Jak dobře Comte viděl, je patrné z jeho poučky, že se v rodině zrcadlí soubor změn, jež jsou příznačné pro stav společnosti jako celku.

Sociální filosofie, z níž vycházejí křesťanské církve, doplňuje poznatek sociologův o rodině v ten smysl, že tato je základem stejné sociálního řádu reálného jako ideálního — totiž království božího na zemi. Rodinou je prostředkován obdobně tělesno-duševní substrát pro výstavbu populační základny společenské organisace, jako je rodina mediem pro konservaci nejlepších náboženských zkušeností rodu a ušlechtilých duchovních aspirací klanu, kmene nebo národa. Církev má mnoho důvodů, aby si pečlivě všímala solidnosti kořenů, z nichž rostou rodiny.

Rodina byla na všech stupních společenského vývoje důležitým kultickým střediskem. Skrze rodinu dostává se církev doposud do styku se svými věřícími. Na rodičích záleží, zda posílají děti na bohoslužby a do hodin náboženské výuky. Při významných okamžicích života provází duchovní rodinu od kořebky ke hrobu.

Církev musí si velmi pozorně všimati, co se v rodině děje. S jejím mravně-výchovným posláním souvisí, že podřídila bedlivému dozoru pohlavní morálku věřících. V našich dnech by církev prohrála svou frontu na poli spásy, kdyby se jí nepodařilo moudře usměrniti instinktivní popudy, přání a impulsy erotické povahy a zjemniti je ve službách osviceného rozumu. Otázka náboženská je ve své podstatě otázkou životního slohu. V náboženství i v erotice se musí člověk osobně rozhodovat. I když nepřijímáme slepě všechny názory t. zv. nové psychologie, zkušenost nás poučuje, že logika náboženského názoru a postoj k zásadě pohlavní zdrženlivosti souvisejí spolu s pravidelností téměř zákonitou.

Nuže, církev nemůže neviděti faktu, že vynález antikoncepčních prostředků je událostí revolučního dosahu, jež změnila podstatně dosavadní přímočarou techniku pohlavního života. Na

jedné straně setkává se církev s tvrzením, že regulace porodů na základě záměrné prevence početí stane se prostředkem racionální politiky populační. Jinak se zase množí zdůvodněné výhrady oproti mravní přípustnosti antikoncepčních prostředků, poněvadž vedou k nevázané neřestnosti v různých odchylkách od manželského života a jsou zřejmě nebezpečnou zbraní v rukou mladých lidí. Dále je zde skutečnost vážné sociální nemoci, t. zv. potratářství, jež se sice od metody prevence početí podstatně liší, přece však je rozšířenou formou regulace porodnosti.

Nejde však jen o teorie, nýbrž o povážlivou praxi. Církev křesťanská naráží stále na změněnou situaci a setkává se s faktem, že ve vzrůstajícím počtu rodin je porodnost regulována až už prevencí početí nebo potratářstvím. Je ovšem mnoho lidí (a věřím, že mezi nimi značná část věřících křesťanů), kterým otázka kontroly porodů je vážnou otázkou svědomí.

Pro tyto lidi především je církev povinna jasně naznačit směrnici, kterou by jejich rozhodování mělo být vedeno. Církev svobodná a moderní měla by při tom dbáti tří pravidel:

Především se má vyvarovati bezmyšlenkovitého opakování starých zákazů. Neobejdeme se ani v oblasti pohlavní morálky bez revise obsahu tabuistických pouček ctihodného stáří, jež však pro naši dobu nevystihují způsobem dostatečně funkčním ducha evangelia Kristova a stávají se ohnisky nebezpečných duševních konfliktů.

Za druhé: Při této revisi má církev československá vyslechnouti názor kompetentních odborníků. Neboť soubor otázek souvisících s regulací porodnosti je přes svou ožehavost problémem odborně vědeckým a jeho řešení můžeme svěřiti lékařům, sociologům a vychovatelům. Zde je zajisté jedna z konkrétních možností ukázati, jak můžeme nejlepší poznání vědecké a snažení mravní naplniti duchem Kristovým. ČČS se chce poučiti u svědomitých odborníků, poněvadž věří, že zaručené výsledky vědeckého badání prokáží znovu pravdivost a závaznost norem evangelia Ježíšova.

Za třetí: Příkaz evangelia o posvátnosti manželství, o důstojnosti a věčné ceně lidského života platí bezpodmínečně i pro ČČS a nemůže v té věci náladám doby ustoupiti.

Ve shodě s těmito zásadami byla uspořádána anketa o kontrole porodnosti za účasti vynikajících odborníků: MUDra Karla Klause, docenta Karlovy university, paní Betty Karpíškové, senátorky Národního shromáždění, universitních profesorů PhDr. Emanuela Rádla a JUDra Emila Svobody a paní MUDr. Anny Schustlerové.

3.

Regulaci porodnosti s hlediska lékařské vědy osvětlil docent dr. Klaus:

„O reformu paragrafu 144 jak v cizině, tak u nás, pracuje se po převratu velmi pilně. Jsou to hlavně strany socialistické, které o novelisaci paragrafů, pojednávajících o trestnosti vyhnání plodu, usilují. Nyní jsme svědky čilé výměny názorové jak v novinách, tak v revuích i ve schůzích o návrhu, který vypracovalo ministerstvo spravedlnosti.

Řeknu upřímně, že výsledek všech těchto rozprav není valně uspokojující. Stojím totiž na stanovisku, že základní problém je povahy ryze vědecké a tudíž může být řešen pouze metodami vědeckého rozboru a nemůže se stát předmětem politické agitace, nebo agitace třídní. Stalo-li se tak, nebo kdyby se tak mělo státi v budoucnosti, byla by to chyba. Z vědeckého stanoviska má právo mluvit v otázce regulace porodů sociolog, do jehož oboru děj ten spadá jako zjev sociální, právník aby pojednal o trestní stránce věci, filosof a kněz, aby rokovali o mravní stránce a konečně lékař, přírodopyscec, poněvadž otázka regulace porodů, aspoň pokud umělého přerušování těhotenství se týče a otázka prevence, jest otázkou lékařskou.

Hodnotíme-li účast medicíny na řešení problému umělého přerušování těhotenství, myslím, že medicína má zájem nejživější a tudíž také právo i povinnost pronést soud nejzávažnější. Neběží o nic méně než o zdraví a bezpečí života ohromné řady žen a o národní zdraví vůbec.

Umělé přerušování těhotenství, abortus, jest *operací*, a to operací krvavou. Mimo to svojí zvláštní povahou nese s sebou daleko větší riziko infekce nežli řada operací jiných, kde lékař za normálních okolností může zaručit aseptický průběh operace. Řeknu hned, že tomu tak u abortů není. Přerušování těhotenství děje se přerušením spojení plodu se sliznicí dutiny děložní; lékař proniká do dutiny děložní pochvou, která ani u zdravé ženy není nikdy prosta bakteriálních zárodků. I při největší zručnosti, bedlivosti, nemůže žádný operatér zaručit tak řečené aseptické, to jest s vyloučením infekce provedené, přerušování těhotenství. Nové práce Albertovy o latentní infekci dělohy, pak experimentální studie o bakteriální flóře poševní a jejím vztahu k dutině děložní dokazují zřejmě, že aseptické přerušování těhotenství možné není a asi nikdy možné nebude. To je třeba, aby měli na paměti nejenom laikové, ale i velká řada lékařů.

Abortus je tedy operací krvavou, spojenou s nebezpečím infekce i v ruce zkušeného odborníka. Ze poměry jsou tím horší, čím méně odborně abortus je prováděn, ať rukou lékaře neoborníka, nebo rukou laickou, leží na bílé dni. Přivrženci tak zvané sociální indikace také nebezpečí abortu uznávají a jím argumentují, tvrdí-li, že je třeba provádění abortů vzít z rukou neodborných a svěřit je rukám odborným. Jim budiž řečeno, že snad nejkřiklavější případy byly by odstraněny, technické

chyby aspoň hrubé povahy vyloučeny, ale nebezpečí pro ženu by tím bylo zmenšeno poměrně nevalně.

Snad vás bude zajímati několik málo čísel. Pomínou ony hrozné statistiky z nemocnic a jiných ústavů, kde zachycují se většinou následky pokoutně provedených abortů, poněvadž oněmi právě operují přívrženci sociálních indikací. Uvedu zkušenosti ruské, a to takové, kde potrat byl sociálně indikován se všemi formalitami tamějšího řádu. Podle Vasilevského knihy, která vyšla v Leningradu r. 1928 (zvláštní otisk z Krasnoje Gazety) vysvítá, že v Moskvě bylo v letech 1919—1921 v jednom z ústavů, zřízených k provádění abortů, zavedeno ze sociální indikace lege artis, to jest podle zásad současné vědy lékařské, 553 potratů. Z takto operovaných žen onemocnělo těžce 71, 2 ženy zemřely. V Leningradě v téže době v Naděždinské porodnici ze 44 sociálně indikovaných potratů těžce onemocnělo 9. Námitka, že na těchto hrozných procentech nese vinu zůstala medicína ruská, se kterou proti mně vystoupil na jedné schůzi právě stoupenec stran levých, je lichá a třeba vzít ruskou medicínu v ochranu proti takovýmto tvrzením.

Než tím není všem nebezpečím konec. Moderní výzkum biologický o změnách, které vyvolává v těle ženině těhotenství, ukázal, že vlivem těhotenství nastávají v organismu ženině změny ve všech důležitých orgánech, hlavně však v systému žláz s tak řečenou vnitřní sekrecí, jako jsou vaječníky, hypofyza v mozku, nadledvinky, žláza štítná atd., a pak, v tak řečeném vegetativním systému nervovém, který s těmito žlázami je v úzkém činnostním spojení. Lékaři v Rusku, kteří mají hojně příležitosti studovati následky legalisovaného potratu, dospěli za řadu let k těmto zkušenostem: Potrat, hlavně tehdy, je-li opětován, i když projde bez tak řečených primárních následků, to jest, když žena zůstane po výkonu operativním zdráva, vykonává na vnitřně sekretorický systém a na nervový systém ženy neblahý vliv, který objevuje se teprve později. To jsou tak řečené pozdní následky potratu, jimž neunikne žena žádná. Byly popsány hlavně tak řečené vegetativní neurosy, které vedou k poruchám funkcí jednotlivých orgánů, na př. traktu střevního, systému cévního a srdečního a výměny látkové. Dále byly popsány a zaznamenány poruchy v oblastí nervové a psychické: nervosa, dráždivost, pokles duševní i fyzické výkonnosti, předčasné uvadnutí a zeslabení. Též o častějším výskytu neplodnosti u takovýchto žen nutno se zmíniti. O škodách mravních na duši ženině tu ani nemluví. V nedávné době o těchto věcech pojednali lékaři na sjezdu ukrajinských gynaekologů v r. 1927, kteří došli k stejnému závěru.

Z pověděného patrně s dostatek, že se *stanoviska nynější lékařské vědy dlužno prohlásiti umělé přerušeni těhotenství za*

výkon nebezpečný, zdraví ženinu škodlivý i tehdy, je-li proveden rukou odbornou za dokonalých pravidel asepse.

Lékaři, pokud stojí ovšem na půdě vědeckého poznání a ve své praxi se ho přidrží, nemohou umělé přerušení těhotenství označiti za přípustný prostředek pro regulaci porodů, a snahy, které o to usilují, musí bezvýhradně odmítnout. Na tom nemůže změnit nic faktum, že veřejné mínění je informováno nespřímně a že poukazuje na velikou řadu lékařů, kteří aborty provádějí zcela řemeslně. Budiž řečeno otevřeně, že tito lékaři opustili ať z toho či onoho důvodu, ať z pohnutek ideálních či z pohnutek méně ideálních základnu vědeckého poznání, která má býti vůdčí pro veškeré jejich jednání, a že se octli v rozporu se stavem dnešní vědy lékařské. Ty, kteří provozují aborty z pohnutek ušlechtilých, bude možno poučit, tak věřím, ony pak, kteří je provozují z důvodů zistných, musí si vzít na starost stavovské organisace lékařské.

Věda má sloužit životu. Považují proto za nutné, aby lékaři, hlavně odborníci, vyšli ze svého soukromí a nerozpakovali se čelití aktivně agitaci, která se pro legalisaci abortů rozvíjí, a aby vyvraceli mylné informace, ve kterých široké vrstvy lidové touto agitací se octli. Je přirozeno, že velká řada žen — a ženy nyní o abortech svých nechovají žádných tajností, — které prodělaly domněle beze škody třeba řadu potratů, pak lékaři, o nichž je známo, že potraty lehkomyšlně provádějí, stávají se spontánními propagátory mínění, že abortus je neškodný. Proti tomu nutno vystupovat.

Druhá pověra, která jest rozšířena v širokých vrstvách, je ta, že těhotenství je soukromou záležitostí ženinou a že nemá nikdo práva, omezovat ženinu osobní svobodu. Často slyšíme demagogické heslo, že žena má právo disponovat svým vlastním tělem. Náзор tento ve své podstatě egoistický, hyperindividualistický, divně se vyjímá v prostředí, odkud vzešel. Zůstanu opět u poznání vědeckého, u biologie lidské. Náзор, jako by nový jedinec, který vzešel spojením dvou zárodečných buněk otce a matky, byl součástí těla ženina, pars ventris matris, jak zní starý termín latinský, jest za nynějšího stavu biologického poznání neudržitelný. Podle nynějšího poznání od samého počátku, to jest od okamžiku, kdy splynou obě zárodečné buňky, vzniká nové individuum, na jehož výstavbu poskytl 50 proc. stavební hmoty otec a 50 proc. matka. Od samého počátku vede toto individuum svůj vlastní autonomní život, řídí se svými vlastními vnitřními vývojovými zákony a od matky přibírá jenom potravu a stavební materiál k další své výstavbě. Se stanoviska biologického není žádného rozdílu v autonomii mezi zárodkem, který je přisát k sliznici těla děložního své matky, a mezi děčkem, které je přisáto k prsu mateřskému. Tento důkaz o primární autonomii zárodku lidského a vůbec zárodků všech výše orga-

nisovaných zvířat, měl by po mém soudu mítí vliv i na mravní stránku tohoto problému. Zárodek není kus mrtvého masa, nýbrž nový člověk, třebaže v prvních stadiích svého vývoje.

Ke konci chtěl bych říci několik slov k sociální indikaci, neboť kolem ní, myslím, se nynější zápas točí. Viděli jsme, že moderní věda lékařská nemůže přerušeni těhotenství (abortus) uznati za metodu k regulaci porodnosti. Proč, bylo řečeno shora. Pripusťme, že by se tato metoda u nás zavedla. Jako lékař dobře znám sexuální poměry dnešní společnosti. Nikdo dnes neukládá si žádné zdrženlivosti. Je jisto, že bychom v nemocnicích a na klinikách museli u téže ženy prováděti potrat třikrát, čtyřikrát, možná i vícekrát do roka. Jaké by to mělo následky pro zdraví ženy i kdyby aborty ony probíhaly bez infekce, možno domyslit. Jaký by byl mravní stav našich žen, je otázka druhá. O tom ani nemluví, že by uzákoněním tohoto výkonu byl vážně otřesen mravní základ konání lékařova, který vedle svého vzdělání vědeckého musí se řídití mravním svědomím.

Jsem přesvědčen, že nemůžeme přestatí jenom na negativních návrzích. Otázka regulace porodů tu je, je vyvolána živelnými silami, které působí ve společnosti lidské. V kulturních zemích musíme se s regulací porodů smířít. Běží jen o to, jak porodnost regulovat. Potraty otázku řešit nelze. Lékařská věda musí věnovati svoji pozornost prevenci, otázce, jak neškodným způsobem těhotenství předejítí, problém se musí chápat ne jako alternativa těhotenství — potrat, ale jako těhotenství a netěhotenství. V poslední době věnuje se skutečně v odborném písemnictví otázkám těmto pozornost. Vzpomínám jenom práci Japonce Ogina, pak Němce Knause ze Štýrského Hradce, pak Fränkla z Vratislavě. To je, myslím, cesta schůdná a našim poměrům nejlépe vyhovující. Regulovat porody přerušováním těhotenství je barbarství, nehodné kulturního národa. Zákon, který by byl v rozporu s vědeckým poznáním a umožňoval poškozování zdraví širokých vrstev lidových, je, myslím, v demokratickém státě nemožný."

4.

O kontrole porodů a vnitřní svobodě ženy promluvila senátorka Karpišková:

„V každém národě, dopracovavším se vyššího stupně kultury, dochází k prohloubené odpovědnosti za dítě. Z této odpovědnosti pak nutně ke kontrole porodů, jejíž pohnutky jsou především mravní, v druhé řadě pak hospodářské. Kulturní společnost by měla respektovat mravní a hospodářské důvody, vedoucí ke kontrole porodů. Nečiní tak, zařaduje naopak do trestních zákonů přísné tresty žalářem na umělý potrat. Všechny státy mají zájem na vysoké porodnosti, ale žádný dosud nedovedl plně

zabezpečení všechny ty děti, jež se narodí v prostředí a poměrech, jež nedávají záruky správné výživy, výchovy a vzdělání dítěte.

Tento nepoměr mezi násilným donucováním žen k porodnosti a mezi *vůlí a možnostmi* států k zabezpečení dětí, jež by se rodily nekontrolovaně, náhodně a tudíž neodpovědně, dává plně oprávnění všem, kdož se domáhají zrušení státního nátlaku na ženu-rodičku. Jsou to pokrokoví, spravedliví a nezaujatí lidé všech národností a nejrozličnějších světových národů, kteří žádají v nejvýznačnějších státech evropských, ale i mimoevropských, buď úplné zrušení, nebo pronikavou novelisaci tak zvaných potratových paragrafů. V Rusku je problém vyřešen úplným zrušením státního nátlaku, v Estonsku a Lotyšsku připuštěním sociální indikace, v Polsku a Jugoslavii snížením trestu za umělý potrat na pouhých 17 dní vězení, v Dánsku pronikavou novelou a v Německu rovněž zmírněním trestu.

Všude se cítí, že nevystačíme s dosavadním posuzováním potratů s hlediska trestního práva. V posledních letech se téměř všude odpovídalo na stoupající počet potratů používáním zmírňovacího práva soudců při vyměřování trestu za zločin vyhnání plodu. Z ohromného počtu prováděných potratů vyplývá, že mravní cítění lidu neuznává potrat zločinem, tím méně vraždou. Tak vzniká hluboký rozpor mezi zněním zákona a mravním cítěním lidu. Tím je nejen autorita, ale i existence potratového zákona v samých základech úplně otřesena; nemůže nadále figurovat v trestním zákoně bez úhony pro právní normy; navrhuje se proto již od let popřevratových jeho pronikavá novelisace. Byly to od r. 1920 tři iniciativní návrhy Landové-Štychové, jeden návrh německých sociálních demokratů: dra Holitschera, Blatné a Kirpalové v parlamentě, a návrh odborné vědecké komise z r. 1926 v připravované novele trestního zákona. Iniciativní návrh ministra dra Meissnera z června r. 1932 vzbudil ovšem největší pozornost, poněvadž jde o návrh člena vlády a znamenitého právníka, ale i proto, že legalisuje potrat při sociální indikaci.

Při posuzování tohoto návrhu nejde o to, jsme-li či nejsme-li přívrženci potratářství — ministr se sám prohlásil jeho odpůrcem — nýbrž pouze o to, jak zabránit okamžitě hroznému zlu pokoutního, fušersky prováděného potratářství a mrzačení žen z nejhudších, ale i středních vrstev. Ministr Meissner přišel s návrhem, který uspokojivě řeší právě tento nejožehavější problém. Odmítnutí jeho návrhu (změny jsou ovšem přípustné) znamená dát souhlas k dalšímu vraždění žen, k nesmírnému utrpení svědomitých, dobrých matek, které se vzpírají rodit do bídy a neřesti.

Vraťme se však k otázce kontroly porodů. Kontrola porodů je za dnešních našich názorů na právo dítěte, na radostné dět-

ství a zdravý základ životní, svrchovaně nutná; je příkazem zejména v proletářských vrstvách v době, kdy si nevíme rady s „požehnaním“ racionalisace a poněkud slušným zabezpečením všech nezaměstnaných. Jde jen o to, jakými prostředky provádět kontrolu porodů.

Kdyby se bylo lidu tak úporně neodmítalo poučení o ochranných prostředcích z důvodů falešné mravnosti a náboženskosti, z důvodů militaristických a nacionálních, nemuseli jsme dnes tonout v záplavě potratářství. Vina není na ženách, sahajících k potratu jak k ochraně před nežádoucím mateřstvím a prostředku ke kontrole porodů, ale na vedoucích činitelích státních, lékařských i církevních. Kdo by chtěl odsuzovat tyto ženy a nazývat je vražednicemi, projevoval by značný stupeň cynismu.

S hlediska žen a jejich práva na svobodné rozhodování o mateřství musíme být všichni, kdož lidsky cítíme a rozumově posuzujeme problém, pro plné zrušení potratových paragrafů. Nepříznáme-li svobody ženám v této životní jejich otázce, samy si ji dají, jako si ji dávají již nyní a ničeho proti nim nezmůžou ani zákon a morálka, ani hrozby pekelnými tresty.

Máme však nejen dobré právo, ale i povinnost, žádat a doporučovat ženám i mužům — jim hlavně — provádění kontroly porodů ochrannými prostředky. Kontrola porodů pomocí potratů přesunuje celé riziko na ženu, což je krajně nespravedlivé, pro ženu mravně i fysicky škodlivé. Žádná žena se nerozhoduje k potratu lehce, bez obav a hrůz z toho, co bude s jejími dětmi, skončí-li potrat tragicky. Je proto naší povinností učiniti tuto utajovanou a nesmírně bolestnou otázku žen také otázkou mužů. Své stanovisko bychom mohli formulovati takto: Lidé, v pohlavních stycích žijící, mají právo a někdy i povinnost regulovati svoji porodnost, a to oba, muž i žena stejnou měrou, používáním ochranných prostředků. Jen v případech, v nichž není jiného východiska, mají sahat k potratu (selže-li ochrana), který musí být každé ženě dovolen, rozhodne-li se k němu z vlastní vůle, z vážných důvodů a bude-li proveden odborným lékařem. Doporučovat, nebo dokonce vnučovat ženě potrat (zvláště když muž neužíval ochranných prostředků), muselo by i nadále zůstat přísně trestným, stejně tak jako neodborně provedený potrat.

Toto řešení by bylo s hlediska lidskosti a s hlediska žen jediné správným. Nemůžeme přece vnučovat mateřství dnešní ženě, již jsme osvobodili politicky a již zrovnoprávníme i hospodářsky. Proč by měla zůstat zotročena právě v mateřství? Vždyť žena se nejvíce, a pro celý život, zavazuje každým porodem. Ona dává zárodku síly často velmi skrovně obsažené ve vyčerpaném těle pracující ženy; jen z její vůle a z její veliké lásky může zárodek, přecasto nevolaný a nežádoucí, žít a při-

jíti na svět. Jakými zákony, tresty, hrozbami bychom ji chtěli donutit, aby tam, kde se její svědomí vzpírá a ohledy k potřebám existence vlastní i dětí již na živu jsoucích jí brání, aby dávala život dětem, za jejichž výživu, výchovu a péči o ně, je v první řadě sama odpovědná a jejichž hmotná a duševní bída jí samu nejbolestněji zraňuje? A dále. Jak bychom mohli žádat od ženy splnění kulturního poslání, jež je podmíněno harmonickým rozvitím celé její osobnosti, kdybychom ji chtěli nadále činit otrokyní slepých rozplozovacích zákonů přírodních a přetěžovat ji náhodným mateřstvím?

Ovšem, pro řešení, jak jsme je výše naznačili, se nenajde u nás většina. Naše lidovecké strany parlamentní se domnívají, že v této otázce musí být respektována dogmata a prestiž církevního učení o dědičném hříchu a nepřípustnosti používání ochranných prostředků. Náboženství však není jen forma, jen mrtvé slovo a zákon, ale je především láskou k bližnímu, která je vlastně láskou a uctíváním neznámé síly Božství. Anglikánská církev a některé církve evangelické pochopily již z části svůj úkol po této stránce, dobře vystihující, že by se mohly octnout v izolaci, trvající na mrtvé literě, zatím co život a v něm trpící lidé žádají osvobozujícího činu.

Každý, kdo uvítal zrození československé církve jako zdravou reakcí na naše shnilé církevní poměry, bude si zajisté přát, aby tato církev se prospěně lišila svým lidským a rozumovým hlediskem na otázku kontroly porodů od církve římskokatolické. Již ta okolnost, že československá církev svolává anketu a snaží se problémem prostudovat a pochopit, svědčí o její vnitřní síle, neuhýbající se řešení nejožehavějších otázek doby."

5.

Odpovědnost církve za rodinu vyložil profesor dr. Rádl:

„Chápu, že v diskusi o rodině se dnes pronášejí nejsmělejší názory; čím určitěji kdo své názory přednese, tím činí snazší jejich rozbor. Je pochopitelné, že kdo vychází z Marxe nebo Nietzscheho, bude mít jiné názory o rodině než křesťan. Ale křesťan má vymezenou cestu; pro něho jest evangelium direktivou; dejme tomu, že si je vysvětluje po svém, že to ono na něm opravuje, konec konců stojí jeho přesvědčení na příkázání božím, chce-li vůbec, aby jeho jednání mělo smysl. Pro otázky, o které jde, totiž pro potratářství a pro cenu rodiny, jest slovo evangelia jasné a nikdo dosud o něm nepochyboval.

Uvádím některé výroky evangelia.

„Slyšeli jste, že říkáno jest starým: Nezabiješ. Pakli by kdo zabil, povinen trpěti soud. Ale jáť pravím vám: že každý, kdož

se hněvá na bratra svého bez příčiny, musí trpěti soud.“ (Mat. 5, 21, 22.) Nekladu důraz na slova, nýbrž na myšlenku těmito slovy vyjádřenou: že člověk nesmí zabít pro vlastní prospěch, tedy ovšem ani matka nesmí zabít nenarozené dítě, k vůli nějaké své domnělé výhodě.

„Slyšeli jste že říkáno bylo starým: nezczizoložíš. Ale jáť pravím vám: že každý, kdož by pohleděl na ženu ku požádání jí, již zczizoložil s ní v srdci svém. Jestliže pak oko tvé pravě horší tě, vylup je a odvrz od sebe; neboť jest užitečnější tobě, aby zahynul jeden oud tvůj, než by celé tělo tvé uvrženo bylo do ohně pekelného.“ (Mat. 5, 27—29.) Opět se držím jen smyslu: jde o naši duši, o spásu naši a o spásu ženy, na kterou pohlédneme. Každý pohled na ženu v jiném smyslu je křivdou, kterou na ní pášeme.

Co se rodiny týče, upozorňuji, jak základní pojmy křesťanské jsou na ní vystavěny: Začínáme modlitbou ‚Otče náš‘, připomínající si otce; mluvíme o tom, že jsme ‚dětmi Božími‘ a Ježíš byl ‚synem Božím‘; bližní je naším ‚bratrem‘. Tu rodina není snad spojením dvou lidí za pouhým biologickým účelem, plodit děti, nýbrž muž, žena a děti jsou spolu spojeni láskou, která všechno jest a mimo níž není vůbec křesťanské rodiny. Křesťan musí věřit v duchovní smysl rodiny; svazek mimomanželský samou svojí podstatou je vzpourou proti zákonu absolutní věrnosti a povyšuje pouhou fyziologií na zákon nad člověkem.

Svazky mezi rodiči a dětmi nejsou snad určovány jen zákonem státním. Státní zákon jen nedokonale vystihuje přísnost a určitost zákona morálního. Je ovšem žádoucí, aby státní zákony byly podporou pro zákony mravní; při nejmenším nesmějí se přičít. Ale primární zájem křesťanův se netýká toho, čemu učí právníci nebo sociální pracovníci, nýbrž týká se toho, jak on sám ve svém svědomí vezme ručení před samým Bohem za to, co dělá a čemu učí. Zákon boží je pro křesťana nad zákonem světským a proto pro něho málo znamená, čemu učí svět; jde o to, co přikazuje Bůh.

Toto, myslím, jsou předpoklady, nevyhnutelné pro každou církev; církev, která by se vzdala světu a netroufala si spolehnout se na přikázání Boží, je ztracena, ba hůř, vzbouřila by se proti Bohu.“

6.

O sociální funkci trestní ochrany plodů učinil projev profesor dr. Svoboda, v němž řekl mimo jiné:

S mravním posláním církve souvisí, že se musí postavití proti potratářství. Současně měla by však čsl. církev usilovně

propagovatí, aby muži zacházeli v manželském životě šetrně se svými ženami. Nejdůležitější z celé otázky regulace porodnosti je stanovisko, jež zaujme ČČS k § 144.

Podle názoru referentova měly by být odstraněny při reformě trestního zákoníku odstavce, jež stanoví stíhání ženy pro přerušení těhotenství. Trestné by mělo být jen přerušení těhotenství proti vůli ženy. Boj, který je veden potlačováním biologických projevů lásky za účelem předejití nežádoucímu početí stojí lidí zrovna tolik ztrát jako potratářství. Rozšířenost nervových nemocí, se všemi důsledky, jež s sebou přinášejí, nás o tom přesvědčí. Zákon nestačí na to, aby otázku potratářství mohl řešit. Církev čsl. musí potratářství odsoudit a působit k zmenšení tohoto zla mravním uvědomením svých příslušníků. ČČS měla by jít v čele zápasu proti trestnímu stíhání ženy, která se rozhodla svobodně proti porodu. Měla by vycházet z přesvědčení, že Bůh nepotřebuje policajta, aby působil k mravnímu řádu. Trest za přerušení těhotenství je monstrum našeho zákonodárství. § 144 znamená vládu tmy. Nahradit jej něčím jiným není možno, nechceme-li potratářství legalisovat. Trest za potratářství nepatří do kompetence trestního řádu. Je v zájmu prestiže národa, aby byl z trestního zákoníku odstraněn. Československo by v tom směru mělo ukázat cestu národům ostatním.

7.

MUDr. Anna Schustlerová uvedla svůj soud o potratářství na základě zkušeností praktické lékařky. V podstatě pravila:

Vývoj člověka s hlediska biologického začíná oplozením vajíčka. Oplozený zárodek je individualitou povlovně se vyvíjející a lékař nemůže přiznati oprávněnost přerušení těhotenství ve třetím nebo šestém měsíci ženiny gravidity, jako je nepřipustno po devíti měsících prenatalního života zabítí novorozeněte.

Stanovisko lékaře k přerušení těhotenství je určováno především ohledem na tělesné a duševní zdraví ženy po provedeném potratu, nebo při potratech opětovaných. V tom ohledu nemáme statistiky o zdraví ženy a plný obraz nám nepodávají čísla udávající počet žen při potratu zemřelých. Četné vážné poruchy vnitřní sekrece a různé formy neuros objevují se v dalším životě ženy, i když zdánlivě potrat „dopadl dobře“. Uzákonněním potratářství na základě sociální indikace by počet potratů značně stoupl, jak ukazují statistiky ruské. Soustředěním operativních zákroků za účelem přerušení těhotenství ve veřejných nemocnicích a léčebných ústavech úmrtnost by sice byla relativně snížena, avšak vzrůstem potratů při legalisaci sociální a eugenické indikace stoupne též absolutní počet morbidity, již ani v ústa-

vech při odborném ošetření gynekologickém není možno předejít.

Při průměrné denní návštěvě třiceti žen v ordinaci referentky, ptají se jí některé pacientky na názor o potratářství. Bohatší a vzdělanější ženy potratářství požadují poměrně méně než ženy chudé a neinteligentní, poněvadž se chrání lépe před těhotenstvím antikoncepčními prostředky. Pozoruhodné je, že věřící i nevěřící ženy při potratu cítí, že jde o něco nedovoleného.

Na základě zkušeností o důsledcích potratářství z lékařské praxe vyslovuje se referentka proti uzákonění potratářství. Vyháněním plodu reguluje se porodnost ve 100 procentech na úkor ženy, jež je a má být zákonem chráněna před donucením k potratu se strany mužovy. Uzákoněním sociální indikace stali by se lékaři proti všemu smyslu lékařské vědy šířiteli morbidity.

Referentka doporučuje, aby se potratářství předcházelo používáním antikoncepčních prostředků. Dětem zrozeným za tíživých sociálních poměrů má se raději dostat péče a výchovy na útraty společnosti, než aby jejich život byl utracen. Rozhodně je spravedlivější, aby se na základě sociální indikace pomáhaly vychovávat děti chudým rodičům na náklad společnosti v dětských ústavech, než aby byla nesnadná otázka sociální indikace potratářstvím řešena na úkor ženy.

8.

Dříve než přistoupím k závěrečnému doslovu, v němž bude podáno několik podnětů k diskusi o regulaci porodnosti s hlediska ČČS, shrnu ještě krátce hlavní these, jež byly obsaženy v referátech ankety.

Všichni referenti se shodně vyslovili ve prospěch oprávněnosti regulování porodů pomocí antikoncepčních prostředků. Rozdílnost hledisek týkala se hlavně názoru, jak třeba nahlížeti na legální přípustnost sociální indikace při umělém přerušení těhotenství.

Lékaři vyslovili se se vším důrazem proti potratářství a pro užívání preventivních prostředků. Doc. dr. Klaus zdůvodnil s hlediska odborně gynaekologického jasně a nesmlouvavě nepřipustnost legalisace potratářství na basi sociální indikace. Rozhodně odmítl nebezpečně rozšířenou pověru, že těhotenství je soukromou záležitostí ženy. Shodně s ním vyslovila se proti uzákonění potratářství MUDr. Schustlerová.

Senátorka Karpíšková obhajuje legalisaci potratu při sociální indikaci. Její these, že odmítnutí Meissnerova návrhu na reformu § 144. znamená, dát souhlas k dalšímu vraždění žen,

stojí v naprostém protikladu k tomu, co o důsledcích eventuálního uzákonění sociální indikace při umělých potratech soudí lékařští odborníci. Lékaři vyslovili se naprosto určitě proti šířené pověře o právu ženy na svobodné rozhodování o mateřství, i v případě gravidity. Paní senátorka hájí však názor, že, selže-li ochrana, musí být ženě dovolen potrat, rozhodne-li se proň z vážných důvodů, a bude-li proveden odborným lékařem, právě na základě zásady o svobodném mateřství.

Profesor Svoboda obhájuje názor, že žena nemá být trestána za potratářství. ČČS se má podle jeho názoru zasazovat o zrušení paragrafů proti potratu, poněvadž prý Bůh nepotřebuje policajty, aby působil k mravnímu řádu. Společnost nestačí na regulaci porodnosti a nemá trestat potratářství.

Profesor Rádl staví se proti potratářství z důvodů mravních a upozorňuje, že církev čsl. nemůže s jeho legalisací projevit souhlas pro závaznost svého křesťanského poslání, založeného na evangeliu.

Jaké poučení z ankety pro nás plyne a pokud může ČČS projevit souhlas s regulací porodnosti? Chci k tomu s hlediska příslušníka ČČS zaujmouti stanovisko.

Především pro ČČS jakožto církev křesťanskou není mravnost pouhou výslednicí sociálního konsensu. Mravní názory se sice vyvíjejí a mravní úroveň společnosti se pozměňuje, avšak dočasná zpronevěra na mravních ideálech, byť byla velmi rozšířená ve společnosti, nemůže otfásti základním postojem ve věcech mravnosti, který je dán příkazy evangelia Ježíšova. Ve společenském dění a zvláště v mravním vývoji společnosti zrcadlí se odpověď člověčenstva na výzvu boží. Nejen jednotlivec byl stvořen k obrazu božímu, nýbrž i společnost má být místem božího království nad dušemi lidskými. Pod tímto zorným úhlem začíná se služebnost církve v podřízenosti ideálu, který není s tohoto světa. Církev nemůže proto sankcionovat stav společenské mravnosti, jaký jest, poněvadž obohacovatí má pospolitost národní i všelidskou zřením, hlásáním a zpodobováním dokonalějšího řádu společenského, v němž by svoboda dítek božích byla užita k realizaci vůle Stvořitelovy. Ani církev čsl. nemůže pro přítomnou generaci rušití nebo měnití norem evangelia.

Co znamená příkaz evangelia v oblasti pohlavní mravnosti, vyslovil zřetelně v naší anketě profesor Rádl. Ideálem křesťanské církve je, aby sloužila rozmnožení zduchovnělého života. Požadavek etické monogamie a úcty k osobnosti dětí, jež jsou nejbližší království božímu, jsou jasnými směrnicemi pro jednotlivce i kulturní typ společnosti. Církev ovšem nemá se vyhýbatí úkolu, aby požadavky evangelia vyložila a obhájila v problematické době. Neboť jen tím může pomoci lidem, aby se křesťany vpravdě stávali. Bylo řečeno v anketě, že účelem zákona nemů-

že být, aby vychovával světce. Není to však předním účelem křesťanské církve? Naše rodiny by měly být školou světečtví, jež znamená důslednou a oddanou službu lidem na předpokladu vyrovnanosti vlastní duše s Bohem. Může k tomu regulace porodnosti přispět? Hrozbami a tresty nepřimějí církev své věřící k vyššímu stupni pohlavní morálky. Duchovní, žijící mimo rodinu, pohodlně se vyhýbající předním povinnostem svého lidství v době mravně rozvrácené, těžko budou mít hlubší pochopení a potřebnou autoritu pro řešení otázky racionalisované porodnosti. Církev má mít pro své věřící určitou směrnicí, ale slova bez příkladu nepotáhnou.

Církev jako vychovatelka duší nesmí zapomínati na motivaci činů, jež vedou ke snaze po regulaci následků pohlavního života u moderního člověka. Je třeba vzít na vědomí, že pohlavní život se osamostatnil od dvojí světské morálky, v níž mužovi bylo do nedávna (za tichého souhlasu církve) dovoleno více pohlavní nevázanosti než ženě. Předností dnešního etického stanoviska je, že v rodinném životě žena přestala být ve vztahu k muži v nevolnickém poměru a oba berou na sebe stejné závazky. Církev měla by se ujmouti a do všech důsledků propracovati zásady racionální výchovy pro manželský život, v němž by bylo cílem, dosáhnouti rovnováhy mezi duchovními a tělesnými vzněty, přáními a potřebami muže a ženy, s větším ohledem na lidskou reverenci obou z nich, než se doposud děje. Podle mého soudu církev je povinna vést k přísnému sebeovládání muže i ženy v manželství i mimo manželství a vychovávat muže k rytířské úctě vůči ženám a vlastním manželkám především, ať se to lidem líbí nebo nelíbí.

Budu se snažit, abych v několika thesích naznačil, jak se církev čl. může vyrovnati při věrnosti ke křesťanskému ideálu s problematikou doby při otázce regulace porodnosti.

a) Učení Ježíšovo, na němž CČS svou církevní teorii a praxi zakládá, není asketické. Ježíš dovedl se radovat ze života, povýšil rodinu za předobraz království božího a jeho evangelium je zvěstí o intenzifikaci života v Bohu. Křestní obřad CČS právem cituje při vítání příchodu novorozence dítěte slova Ježíšova o pastýři ovci: „Já jsem přišel, aby život měli a hojně měli.“ (Jan 10, 10.)

Pojali jsme v CČS do svého svatebního obřadu jako radostné povzbuzení názor Ježíšův o manželství: „Což jste nečetli, že Ten, Jenž počátek dal, mužem a ženou způsobil je? A zákon dal: Že opustí člověk otce i matku a přidruží se k ženě své; a budou ti dva v tělo jedno, takže už nejsou dva, ale jedno tělo.“ (Matouš 19, 4—6.)

Ze slov Ježíšových jasně vyplývá, že tělesné spojení v manželství nepokládá za něco podřadného, nýbrž naopak za pod-

statný znak manželského stavu. Ježíš jen doporučuje pro duchovní vztahu muže k ženě; jinak i tělesná sjednocenost je projevem stupňované životnosti a jedním z hlavních účelů manželského souručenství, na jehož výsledku má zájem Bůh sám. Z evangelia vidíme jako samozřejmost, jak si Ježíš Kristus přeje, aby lidé založili rodinu, starali se o děti a vytvořili ve své rodině předobraz království božího. Avšak ani z přímých slov Ježíšových ani z ducha evangelia nikde nevyplývá, že by rodiče měli povinnost mít děti nazdařbůh. Život manželský nemusí nutně mít za cíl plození dětí, u nichž záleží více na kvalitě než na kvantitě, mají-li se skutečně stát klíčovými semeny království nebeského. Není nepřipustné a v odporu s duchem evangelia uzavíratí, že funkci tělesného spojení v manželství je vedle plození dětí též záměrná touha, dosáhnouti gradace v manželském souladu. Ne ovšem za účelem primitivního živočišného ukojení, nýbrž aby dosažením erotické eksaltace byla posílena a zvýšena energetická základna pro oddanou spolupráci muže a ženy při všech ostatních životních úkolech.

b) Církev nemusí zavrhovati užívání preventivních prostředků antikoncepčních, pokud jejich účelem je záměrná regulace porodnosti v manželstvích řádně uzavřených a za podmínek mravně nezávadných. Manželé nemají se ovšem zatvrzele vyhýbatí své lidské povinnosti ploditi děti. Antikoncepční prostředky mají býti neškodné s hlediska tělesné i mentální hygieny. Církev neustupuje tím rozšířenému zvyku; může v rozsahu své kompetence používání preventivních prostředků pouze tolerovati, nikoliv je propagovati, ať už ve formě jakékoliv. ČČS nevysvětluje si pohlavní život člověka na základě dědičné zkaženosti. Ve zdravém rodinném životě nevidí hřích, nýbrž naopak přirozený důsledek fyziologické a sociální funkce lidství. Nechci se zmiňovati o přípustnosti antikoncepční prevence s hlediska theologického podrobněji. Ale přihlížeje k současným těžkým hospodářským poměrům, k množícím se případům, že rodiče na základě vážných kulturních aspirací (pro zlepšení duchovní úrovně vlastní i svých dětí) počet svého potomstva regulují a potom, ježto antikoncepční prostředky slibují se státi hrází sociálně-terapeutickou proti vzrůstajícímu potratářství, domnívám se, že ČČS může regulaci porodnosti antikoncepčními prostředky tolerovat s výhradami, jež s povahou věci souvisí.

c) ČČS měla by se vysloviti proti nebezpečné zásadě o t. zv. právu ženy na svobodné mateřství. Po stránce mravní není mateřství věcí svobodné volby, nýbrž za normálních okolností je lidskou a společenskou povinností. Žena v manželství nemá práva na základě svého osobního zájmu „svobodně“ rozhodnouti, zda vůbec chce nebo nechce děti, nebo zda si vyvolí raději potrat než porod. Mateřství je součástí lidského úkolu vdané ženy. Kdyby ženy byly ve velkém množství svedeny k přijetí názoru

o právu ženy na svobodné mateřství, vedlo by to k důsledkům, jež sociologové nazývají sebevraždou rasy.

S hlediska mravního má být při dilematu rodina nebo bezdětné manželství a porod počatého plodu nebo potrat vždy zájem rodu nad zájem osobní, nejde-li právě o záchranu života matčina. Jinak má už před početím rozhodovati ohled na budoucí osud dítěte samého. Pro svobodné mateřství nemluví ani důvody eugenické, ani důvody sociální. Neboť, rozhodne-li se matka nemít dítě pro dědičnou chorobu svou nebo mužovu, má zde mít na zřeteli právě důsledky této choroby pro dítě ještě nepočaté. Sociální situace rodiny může početí prvního dítěte nejvýš oddálit nebo počet dětí omezit s ohledem na odpovědnost k nim. Tím však není nikterak přiznáno právo ženě na svobodné rozhodnutí o mateřství z důvodů úzce nebo níže sobeckých.

Přijímám zásadu odpovědnosti za dítě jako kritérium mravní připustnosti, zda natalita v konkrétních rodinných poměrech má být regulována. Stavím tuto zásadu do přímého protikladu k názoru o právu ženy na svobodné mateřství.

d) ČČS měla by se se vši určitostí vyslovit o mravní nepřipustnosti potratářství. Plod je s hlediska biologického i mravního klíčením nové lidské osobnosti, která je svéprávným zárodkem jedince i vůči vlastní matce. Tím, že jde o nového jedince, který s hlediska křesťanské úcty k životu je nadán prerogativou důstojnosti, jež mu náleží jako individualizovanému a živému projevu nového vitálního útvaru s inherentní potencialitou lidské duše, tedy osobnosti, přísluší mu právo dalšího růstu. S tohoto zorného bodu je plod už v době prenatální významnou skutečností, při níž se racionální logika o připustnosti regulace porodů láme. Počatý plod je aktem dokonalým a začátkem nové serie vývojových procesů, jichž cíl je vyšší než naše vůle zmaru. Jsoucnost plodu je možno sice anulovati krvavým zásahem. Avšak potratářství zvláště opakované hrozí rozvratem tělesného i duševního života matčina a ve společnosti šíří ovzduší degenerace a mravní labilitý.

e) ČČS nemůže vyslovit souhlas s legalisací potratu, poněvadž se dá předpokládati, že uzákoněním sociální indikace by vzrostlo potratářství a že by nastalo další otupení právního a mravního citění o posvátnosti lidského života. Potratářství je nebezpečnou sociální chorobou a té nemůže přece k šíření dáti souhlas zákon. Požadavek odstranění potratových paragrafů je ohlasem upřílišněného dobového radikalismu. Ženám by tímto radikálním řešením bylo poslouženo méně, než si mnohé myslí. Ženu musí zákon chránit proti každému nátlaku, jimž by mohla být přinucena k přerušení těhotenství. Nejzávažnější otázkou jest, má-li být žena trestána za to, že se dobrovolně rozhodla pro umělé přerušení těhotenství potratem.

Církev nemůže doporučovati společnosti národní a státní, aby byl odstraněn trest za dobrovolné přerušování těhotenství, pro něž se žena sama rozhoduje bez výslovné indikace lékařské. Funkcí trestu nemá zde býti msta za vykonaný čin. Sociální funkce trestní ochrany plodu má spočívat v účelu výchovném: Žena, pro potratářství trestaná, je upozorněna na svůj mravní poklesek, jestliže nadřadila své osobní sobecké zřetel zájmům svého rodu. Veřejnosti trestnost vyhnání plodu připomene, že jde o čin sociálně neprospěšný a trestní povaha činu zabrání mnoha nerozhodným, jako je tomu ostatně i při jiných právních předpisech zákona.

§ 144. měl by však býti novelisován. Kvalifikace vyhnání plodu by měla býti změněna ze zločinu v přečin. Trest by měl býti podstatně snížen a soudci by měla býti udělena rozsáhlá pravomoc k přiznání polehčujících okolností. O novelisaci § 144. v tomto smyslu by se mělo dále jednati. Výšku trestu přísluší navrhnouti právníkům.

Čím může církev čsl. napomáhati nepřímou při regulaci porodnosti? ČCS by měla podporovat snahy po zřízení poraden pro hygienu manželského života, jež by byly ve větších městech z veřejných prostředků zřízeny za vedení odborných lékařů. Duchovní by měli upozorňovat snoubence na úkoly a odpovědnost, jež je založením rodiny očekává, varovat je před potratářstvím a doporučit jim konsultaci v poradně pro novomanžele. Neboť při vši pokoutní a brožurové poučenosti, široké vrstvy obyvatelstva trpí nedostatkem slušného poučení o pohlavní hygieně manželství.

Dalším důležitým úkolem našich duchovních je, aby spolu-vychovávali veřejné mínění pro vyšší mravní odpovědnost v rodinném životě. Myšlenková zaostalost a mravní otrlost je doposud zdrojem mnoha béd, jimž by lidé rozumnou vnitřní sebekázní mohli předejít.

Církev je vázána svým sociálním posláním, aby pomáhala lidem v jejich nesnázích a v konfliktech svědomí, jsouc při tom prosta všeho vyvyšování, ale ukazujíc jim cestu ve shodě s tvůrčím plánem božím. ČCS, žádá-li od svých příslušníků, aby se nevyhýbali rodičovství, musí se též zastati se vši upřímností těch rodičů, kteří o své děti pečují za těžkých existenčních podmínek. Vůbec péče o matku a děti, pokud jsou slabými ve své dočasné bezmocnosti, patří k předním úkolům sociálně-politickým. Soucítění s matkami a úcta k rodičům, kteří se svědomitě starají o četnou rodinu, měla by se státi v ČCS součástí péče o živé a tvůrčí človehčenství.

PhDr. F. M. Hnik.